

مجموعه تاریخ جهان — ۷۳

جنگ‌های پونیک

دان ناردو

ترجمه فرید جواهرکلام

فهرست

- ۶..... رویدادهای مهم در تاریخ جنگ‌های پونیک
- ۹..... پیشگفتار: سایه ترسناک جنگ جهانی
- ۱۳..... ۱. رقابت دیرینه: مدیترانه غربی بر لبه پرتگاه جنگ
- ۳۳..... ۲. بازگشت به میدان جنگ: کشمکش مرگبار آغاز می‌شود
- ۵۱..... ۳. توسعه طلبی از راه تجاوز آشکار: سال‌های میانی جنگ
- ۶۵..... ۴. جسارت، شکیبایی و نبوغ: هانیبال به ایتالیا حمله می‌کند
- ۸۱..... ۵. روحیه شکست‌ناپذیر روم: ورق جنگ به آهستگی برمی‌گردد
- ۹۵..... ۶. در آستانه نابودی: اوج خونین دومین جنگ
- ۱۱۱..... ۷. کارتاژ در شعله‌های آتش: آخرین روزهای حیات شهری بزرگ
- ۱۲۷..... سخن پایانی: میراث روم و کارتاژ
- ۱۳۳..... یادداشت‌ها
- ۱۳۷..... برای مطالعه بیشتر
- ۱۳۹..... منابع
- ۱۴۳..... نمایه

پیش از میلاد

حدود ۲۰۰۰-۱۰۰۰

اقوام لاتینی‌زبان، از جمله رومی‌ها، از اروپای مرکزی به سوی ایتالیا سرازیر می‌شوند، و این جریان تا ۱۰۰۰ پ.م ادامه می‌یابد. دهکده‌های رومی بر تپه‌هایی نزدیک رود تیبر واقع در غرب ایتالیای مرکزی شکل می‌گیرند.

حدود ۸۵۰

بازرگانان فنیقی دولت کارتاژ را در شمالی‌ترین بخش سرزمین تونس در آفریقای شمالی تشکیل می‌دهند.

حدود ۸۰۰

اقوام اتروسک در ناحیه اتروپا واقع در شمال غربی ایتالیا مستقر می‌شوند.

حدود ۷۵۰

دهکده‌های رومی با پیوستن به هم یک شهر مرکزی به نام رُم تشکیل می‌دهند؛ یونانی‌ها شروع به مهاجرت‌نشین کردن جزیره سیسیل و نواحی جنوبی ایتالیا می‌کنند.

حدود ۶۴۰-۶۱۰

قوم اتروسک کنترل شهر رُم را به دست می‌گیرند.

۵۰۹

رومی‌ها شاه اتروسک را از نظام خود برکنار می‌کنند و جمهوری روم را برپا می‌کنند.

حدود ۳۰۰-۲۷۵

کارتاژ فرمانروای دریایی بی‌چون و چرای مدیترانه غربی شناخته می‌شود.

حدود ۲۹۰

رومی‌ها تسلط خود را بر ایتالیای مرکزی کامل می‌کنند.

۲۸۰

پوروس، پادشاه یونانی اپیروس، به کمک شهرهای یونانی ایتالیا می‌رود تا مبادا به تصرف رومیان درآیند.

۲۷۵

پیروس نیروهای خود را از ایتالیا بازمی‌گرداند و یونانی‌ها را به حال خود می‌گذارد تا خودشان با دشمنان بجنگند.

۲۶۵

رومی‌ها همه شهرهای یونانی ایتالیا را به تصرف خود درمی‌آورند، فرمانروای سراسر ایتالیا تا جنوب دره پو می‌شوند.

۲۶۴

دولت کارتاژ کنترل تنگه استراتژیک مسینا بین ایتالیا و سیسیل را به دست می‌گیرد؛ در برابر این اقدام، دولت روم به کارتاژ اعلان جنگ می‌دهد و بدین ترتیب نخستین جنگ پونیک آغاز می‌شود.

۲۶۰

رومی‌ها در نزدیکی مولای، در شمال سیسیل، در جنگ دریایی با کارتاژ پیروزی قاطعی به دست می‌آورند.

۲۵۶

در بزرگ‌ترین نبرد دریایی دوران باستان، که در نزدیکی دماغه اکنوموس واقع در جنوب سیسیل درگرفت، رومی‌ها ناوگان کارتاژ را از پا درمی‌آورند، و بدین ترتیب سواحل شمالی آفریقا را بی‌دفاع می‌سازند.

۲۵۵

دولت کارتاژ فرمانده سپاهیان مزدور یونانی به نام کانتیپوس را به خدمت خود درمی‌آورد، این فرمانده مزدور سپاهیان متجاوز کنسول رومی به نام مارسل رگولوس را در دره باگراس در جنوب کارتاژ شکست می‌دهد؛ از سوی دیگر رومی‌ها در طوفانی هولناک دویست فروند کشتی خود را در سواحل سیسیل از دست می‌دهند.

۲۴۹-۲۴۲

رومی‌ها در دره پو شکست می‌دهند و بدین ترتیب نفوذ خود را در سراسر خاک ایتالیا تا جنوب کوه‌های آلپ گسترش می‌دهند.

۲۴۱

رومی‌ها پس از آن‌که همه باقیمانده منابع و تجهیزات خود را درون آخرین کشتی‌شان جای دادند، سپاه کارتاژ را در نقطه دوری در سواحل غربی سیسیل شکست می‌دهند؛ کارتاژ خواستار صلح می‌شود، و بدین ترتیب نخستین جنگ پونیک به پایان می‌رسد.

۲۳۹-۲۴۱

هامیلکار با مزدوران جنگی که سابقاً در خدمت کارتاژ بودند، می‌جنگد و آن‌ها را شکست می‌دهد، این رویداد به «جنگ مزدوران» معروف شد.

۲۳۸

روم طی اقدامی توسعه‌طلبانه جزایر تحت کنترل کارتاژ یعنی کُرس و ساردنی را ضمیمه خاک خود می‌کند.

۲۳۷

هامیلکار شروع می‌کند به دست‌اندازی و تصرف نواحی جنوبی اسپانیا تا پادشاهی کارتاژ را تا آن‌جا توسعه دهد.

۲۲۹

هامیلکار در سانحه‌ای دریایی جان خود را از دست می‌دهد؛ هاسدروبال داماد وی جانشینش می‌شود و قدرت را در اسپانیا در دست می‌گیرد.

۲۲۶

هاسدروبال با اکراه پیمانی با روم امضا می‌کند که در آن وعده می‌دهد از رودخانه خوکار در شرق مرکز اسپانیا عبور نکند و جلوتر نرود.

۲۲۵-۲۲۰

روم اقوام گُل را در دره پو شکست می‌دهد و بدین ترتیب نفوذ خود را در سراسر خاک ایتالیا تا جنوب کوه‌های آلپ گسترش می‌دهد.

۲۲۱

هاسدروبال به قتل می‌رسد و هانیبال، فرزند هامیلکار، جانشین او می‌شود.

۲۲۰-۲۱۹

هانیبال شهر ساگونتو را، که از متحدان روم بود، محاصره و تصرف می‌کند، این شهر در ساحل شرقی اسپانیا قرار دارد.

۲۱۸

کارتاژ از تسلیم کردن هانیبال خودداری می‌کند، رومی‌ها اعلان جنگ می‌دهند و بدین ترتیب جنگ دوم پونیک درمی‌گیرد؛ هانیبال از آلپ عبور می‌کند و وارد خاک ایتالیا می‌شود و رومی‌ها را در حوالی رودخانه تربیا شکست می‌دهد.

۲۱۷

هانیبال رومی‌ها را در حوالی دریاچه ترازیمنو، واقع در حدود ۱۰۰ کیلومتری شمال شهر رم، شکست می‌دهد؛ رومی‌ها فابوس ماکسیموس دیکتاتور را مامور مقابله با او می‌کنند.

۲۱۶

باز هم هانیبال پیروز می‌شود، در حالی که روم در یکی از بدترین شکست‌های نظامی‌اش بیش از پنجاه‌هزار سرباز خود را در نبردی بزرگ و خونین در نزدیکی کانای، در جنوب شرقی ایتالیا، از دست می‌دهد.

۲۱۵

هانیبال با فیلیپ پنجم، پادشاه مقدونیه، پیمان اتحاد نظامی می‌بندد.

۲۵۰-۲۰۰

پادشاه مقدونی وعده می‌دهد که به ایتالیا حمله کند.

۲۱۴

رومی‌ها در ناحیه آپولونیا واقع در ایلیریا سپاهیان فیلیپ را شکست می‌دهند؛ شهر سیراکوز با هانیبال متحد می‌شود.

۲۱۲

پس از محاصره‌های طولانی سرانجام

سیراکوز تسلیم رومی‌ها می‌شود، این جنگ به خاطر شیوع بیماری طاعون در میان دو طرف جنگ و نیز به‌کارگیری سلاح‌های جدید مکانیکی علیه رومی‌ها، سلاحی که دانشمند اهل سیراکوز به نام ارشمیدس اختراع کرده بود، در یادها مانده و معروف شده است.

۲۱۱

رومی‌ها بار دیگر کاپوا را در سواحل غربی ایتالیا به تصرف خود درمی‌آورند، ناحیه‌ای که پیمان‌شان را با هانیبال شکسته بود، پس از آن رومی‌ها ساگونتو را در اسپانیا تسخیر می‌کنند.

۲۰۸-۲۰۷

هاسدروبال بارکا، برادر هانیبال، در رأس سپاهی از اسپانیا حرکت می‌کند و پس از عبور از کوه‌های آلپ وارد شمال ایتالیا می‌شود، اندکی پس از آن، رومی‌ها در نزدیکی رودخانه متاوروس به طور قاطع هاسدروبال را شکست می‌دهند.

۲۰۶

اسکیپیوی جوان سپاهیان کارتاژ را در ایلپیا، واقع در جنوب اسپانیا، شکست می‌دهد و بدین ترتیب فرمانروایی کارتاژ در اسپانیا پایان می‌یابد.

۲۰۴

اسکیپیو به شمال آفریقا حمله می‌کند و شهر اوتیکارا - واقع در حدود چهارصد کیلومتری کارتاژ - محاصره می‌کند.

۲۰۳

هانیبال خاک ایتالیا را ترک می‌کند و سپاهیان خود را در شمال آفریقا پیاده می‌کند.

۲۰۲

اسکیپیو هانیبال را در دشت زاما شکست می‌دهد، جنگ به پایان می‌رسد؛ کارتاژ ناگزیر قسمت عمده متصرفاتش را در مدیترانه از دست می‌دهد، بیشتر کشتی‌های جنگی‌اش سوزانده می‌شوند و سالیانه مبلغ زیادی

به رومی‌ها پرداخت می‌شود، این جنگ دومین جنگ مقدونی آغاز می‌شود؛ روم مقدونیه را تصرف می‌کند و بدین وسیله انتقام خود را از شاه فیلیپ که به هانیبال کمک کرده بود می‌گیرد.

۲۰۰-۱۹۷

رومی‌ها غرامت جنگی می‌پردازد.

۱۹۵

روم هانیبال را متهم می‌کند به این‌که علیه روم با دشمنانش توطئه کرده است، هانیبال به نواحی شرقی مدیترانه می‌گریزد.

۱۸۳

هانیبال در غربت خودکشی می‌کند؛ اسکیپیو نیز در ایتالیا زندگی را بدرود می‌گوید.

۱۵۴

اقوام نومیدیا به سرکردگی ماسی‌نیسا بر سر تصرف قلمروهای شمال آفریقا با کارتاژی‌ها درگیر می‌شوند.

۱۵۰

هانسدروبال، سردار کارتاژی، در برابر ماسی‌نیسا به جنگ بزرگی دست می‌زند.

۱۴۹

رومی‌ها مدعی می‌شوند که کارتاژ به دلیل جنگ با ماسی‌نیسا عهدنامه جنگ قبلی با رومی‌ها را نقض کرده است، از این رو، روم با تجاوز خود به کارتاژ سومین جنگ پونیک را آغاز می‌کند، کارتاژ به‌سختی مقاومت می‌کند و رومی‌ها را چندین بار شکست می‌دهند.

۱۴۷

اسکیپیو آمیلیانوس، نواده همان اسکیپیو، که هانیبال را شکست داد، فرماندهی سپاه روم را در دست می‌گیرد و کارتاژ را محاصره می‌کند.

۱۴۶

رومی‌ها بر کارتاژ پیروز می‌شوند و شهر کارتاژ را با خاک یکسان می‌کنند و بدین ترتیب برای همیشه اثری از فرهنگ کارتاژ و کارتاژی باقی نمی‌گذارند.